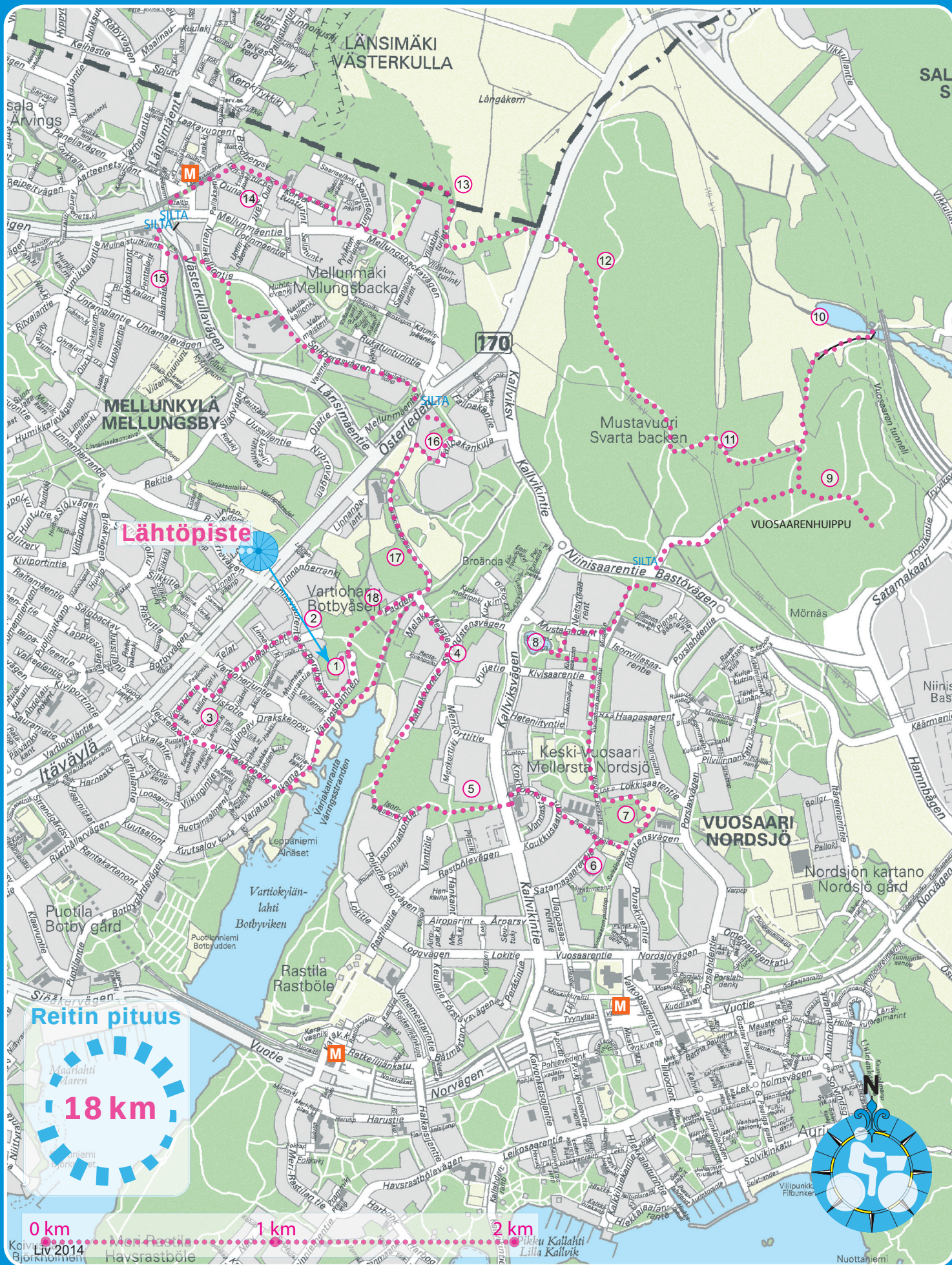

VARTIOKYLÄNLAHDELTA PORVARINLAHDELLE KIERROS

VARTIOKYLÄNLAHDELTA PORVARINLAHDELLE KIERROS

Viikingit tekivät rauta-ajalla monia retkiä Suomeen noin 800 - 1050 luvulla. Tuohon aikaan Vuosaari oli nimensä mukaisesti kapean salmen erottama saari, joka antoi suojan merenkäyntiä vastaan. Vuosaaresta alettiin 1700-luvulla käyttää nimeä *Nordsjö* - aiemmin se oli *Norsö*. Alue liitettiin Helsinkiin 1966, Mellunkylä (*Mellungsby*) ja Vartiokylä (*Botby*) liitettiin vuoden 1946 suuressa alueliitoksessa. Kaikki nämä kylät kuuluivat silloiseen Helsingin maalaiskuntaan, entiseen Helsingin pitäjään, joka on nykyään Vantaan kaupunki. Maallisen hallinnon osalta ne kuuluivat ainakin 1700-luvun puoliväliin asti Sipooseen.

- ① **Linnavuori (*Borgberget*)** kohoaa merestä 27 metrin korkeuteen. Siellä sijainneen muinaislinnan rakensivat ruotsalaiset uudisasukkaat 1200-luvulla tai 1300-luvun alussa. Linnavuorentien Vartiokylänlahteen viettävästä osasta poikkeaa sinne polku, Linnavuoren rinteessä on myös venäläisten I maailmansodan aikaisia linnoitusvaljeja.
- ② Linnavuorentie 17 kohdalla oleva **Borgsin tila** on 1600-luvulta peräisin. Paikalla on ollut pieni Borgbyn keskiaikainen kylä.
- ③ Vehkalahdentieltä poikkeavan lyhyen Nissaksentien (nro 6) rinteessä näkyy pitkänomainen rakennus, jonka pihassa hämmöttää luhti. Se on Nissaksen talonpoikaistila, jota toisin kuin muita lähitiiloja ei liitetty koskaan Puotinkylän kartanoon. Talon runko saattaa olla peräisin 1600-luvulta, jolloin tila tuli Åbergien valistushenkisen suvun haltuun. Talon ulkoasuun on tehty useita muutoksia. Luhtirakennuksessa on vuosiluku 1887. Noihin aikoihin seudun rahvaalle pidettiin porstuan kamarissa lainakirjastoa ja kirjoja vietiin myös veneellä saariston kalastajaperheille. Åbergien aika päättyi 1935. Talo on nykyisin yksityiskäytössä.
- ④ **Rantakiventie 13 puurakennus** on vuodelta 1900. Se on toiminut ruotsinkielisenä *Nordsjö-Botby folkskola* -kansakouluna ja alasteena. Talo on edelleen kaupungin opetusviraston hallinnassa. Koulu perustettiin jo 1883 ja toimi aluksi puretussa Porslahden tilan talousrakennuksessa.
- ⑤ Helsingin kaupunki oli 1950-luvulla ostanut Vuosaaresta Rastilan ja Uutelan alueita. Kerrostalojen rakentaminen Vuosaareen alkoi 1964 Asuntosäästäjät ry:n toimesta. Keski-Vuosaaren rakentaminen tapahtui suurelta osin "hartiapankkiperiaatteella", eli asunnon ostaja osallistui itse rakennustöihin ja sai näin asunnon halvemmalla kuin "kaupan hyllyltä". As.Oy Merikorttikujan talot ovat Hilding Ekelundin suunnittelemat (1967-1969). Hän on suunnitellut mm. Töölön kirkon.
- ⑥ **Vuosaaren kirkko** vihittiin käyttöön vuonna 1980 ja sitä laajennettiin vuonna 2006.
- ⑦ **Punakiven puistosta** löytyvät niin keto, niitty, haka, puronvarsilento kuin kosteikkokin. Osa alueesta niitetään tarkoituksellisen harvoin, mikä mahdollistaa monipuolisen kukkaloiston. Huomaa myös perinteinen puinen pistoaite.
- ⑧ **Kangaslampi** oli alunperin reunoiltaan karpaloita hyllyvä suolampi. Sitä yritettiin Vuosaaren rakentamisen myötä ruopata ja vahvistaa reunoilta heikoin tuloksin. Lammen lähistöllä on harjoitettu maanviljelyä jo vuoden 1000 tienoilla. Viereinen ostoskeskus ja sen maamerkkeinä toimivat rakennukset Kivisaarentien päässä ovat arkkitehti Lauri Silvennoisen 1960-luvulla suunnittelema. Hän on suomalaisen elementtirakennustekniikan kehittäjä. Ilveskorven puiston nimi viittaa Martti Ilveskorpeen, joka oli yksi Asuntosäästäjät ry:n perustajia vuonna 1957. Puisto kunnostettiin 1998 ja sinne teki veistoksia Olli Salo.
- ⑨ **Korkea mäki** on Vuosaaren kaatopaikka, jonne ajettiin jätettä puolentoista vuosikymmentä vuoteen 1988 saakka. Sen jälkeen se on ollut maankaatopaikkana. Nyt sinne on valmistumassa hienot näkymät tarjoava puisto. Kaatopaikkaan on vuodesta 1990 alkaen liittynyt jätettä hyödyntävä biokaasulämpövoimala, keskimääräiseltä teholtaan 2 MW. Alueen kaakkoisosassa on myös sekä lämpöä että sähköä tuottava maakaasuvoimala. Sen eteläpuolella Niinisaaressa toimi vähän toistakymmentä vuotta Val-
- metin telakka, joka siirtyi sinne 1970-luvun alussa Katajanokalta. Alueella on uusi Helsingin pääsatama monenlaisine toimintoinen ja liikenneyhteyksineen.
- ⑩ **Porvarinlahti** on Natura-alue ja osa Mustavuorelle ulottuvaa luonnonsuojelualuetta, josta osa - mm. "keskieurooppalainen" lehto-alue - on Vantaan puolella. Porvarinlahti on kansainvälisesti huomattava lintuvesialue. Maisemaan kuuluvat myös vanhat pelto ja kalliomännikkö. *Rauhoitusalueella saa liikkua 1.4.-15.7. vain ulkoilureittejä ja polkuja pitkin. Kukkien poimiminen on kielletty.*
- ⑪ **Syvälampi** on ollut Suomenlinnan rakentamisen yhteydessä käytetty Nordsjön kalkkilouhos. Se oli uudelleen käytössä 1951-65, jolloin sieltä louhittiin marmoria mosaiikkikiveksi, rakennuslaatoiksi ja pöytälevyiksi. Alueella on ollut muitakin louhoksia, mm. Porvarinlahden kevyenliikenteensillan molemmin puolin. Vantaan puolella on jäljellä kalkinpolttouuni.
- ⑫ Rauhoitettuun **Mustavuoreen** kuuluu kuusivaltaista sekametsää, lehtomaisia kangasmetsäkaistoja, kalliomänniköitä ja avokallioalueita, jotka ovat poikkeuksellisen kalkkipitoisia. Alueen Vantaan puoleisessa luoteisosassa, *jonne raitilta poikkeaa ylös kivinen tykkitie*, on laaja verkosto venäläisten I maailmansodan aikana rakennuttamia ammusvarastoluolia, *joiden reunat ovat aitaamattomia*. Ne on rauhoitettu muinaismuistolain nojalla. Toukokuussa Vantaan puoleisella lehtoalueella, *jossa on hankalaa pyöräillä*, on oiva tilaisuus tarkkailla kevään etenemistä. Runssalajisesta kasvistosta mainittakoon pystykiurunkannus, imikkä, iso- ja pikkukäenrieska, pähkinäpensas ja keltavuokko. Alue on myös suosittu puolensadan lintulajin tiheä pesimäyhdyskunta. Täällä voi kuulla mm. lehtopöllöä, sirittäjää ja peukaloista. Muinoin Porvarinlahti kaartui pitemmälle kohti länttä ja yhtyi Vartiokylänlahteen erottaen Vuosaaren mantereesta vielä 1600 -luvulla.
- ⑬ Suurin osa Mustavuoresta kuuluu **Westerkullan kartanoon**, joka näkyy peltojen keskellä Mellunmäelle noustessa, Itäväylän pohjoispuolella ja Vantaan puolella. Päärakennuksen nykymuoto on vuodelta 1915. Tältä seudusta on mainintoja jo 1300-luvun oikeudenkäyntipöytäkirjoissa.
- ⑭ **Mellunmäkeä** alettiin kaavoittaa 1965 ja rakentaa paria vuotta myöhemmin. Se muodostaa Kontulan ja Vesalan kanssa Mellunkylän kaupunginosan. Mellunmäen metroasema, joka itse asiansa sijaitsee Vesalan puolella, otettiin käyttöön 1989.
- ⑮ **Muinaistutkijantie 4:n koulurakennus** on alunperin rakennuttu Fallbackan tilanhoitajan asunnoksi.
- ⑯ **Fallbackan tila** lienee perustettu jo keskiajalla. Punaiseksi maalatus päärakennuksen ja luhdin rakennutti vuosina 1795 ja 1800 tilan silloinen omistaja Johan Henrik Öberg.
- ⑰ Broändan **pronssikautinen hauta**.
- ⑱ **Melatie** (Tankovainiontie) **15:sta** päärakennus on vuodelta 1919. Sitä on käytetty myös kansakouluna.